

Az áruló huzat

Barlangrendszer
a Rózsadomb alatt

Alig hiszem, hogy a fiatalok közül bárki is Ali babának képzelte volna magát, amikor nekigyürkőzött a munkának. Igaz, bűvös szóra nyíló, pazar kincseket rejtő barlangok csak a mesékben léteznek. A valóságban por, sár és veríték, vakond-mód araszolgatás és több-kevesebb életveszély a felfedezés ára. A felfedezés, amelyben kezdetben csak a Rózsadombi Kinizsi barlangkutató SE tagjai hittek és amelynek jelentősége igazában csak most kezd följelenni.

Január végén kisebb üreg nyílt meg egy rózsadombi építkezésen. A markológép kanálát tartotta fogva a márgás, agyagos talaj. Szerencsére az acéliszornyót kezelő kiskatona civilben a barlangszat ritka passziójának hódol. Amikor megérezte az első nyomravezető jelet, a gyenge légáramlatot, tette amit a hivatása és a törvény tisztelete diktált, jelentette az esetet. (Néki, ma szegényebbek volnának egy természeti csodával; a barlanggyanús üregeket a gyakorlatban inkább be szokták tömni.)

Kaverna a földben

A kutatók, az ímént már említett sportegyesület tagjai így kezdhettek el dolgozni egy körülbelül egy köbméteres gömbölkű üreg aljában, melyet összefüggően kitöltött az agyag, a márga és a mészkő. Tudták, hogy mire, csak azt nem, hogy mekkora munkára vállalkoztak. Hetven napig fúrták magukat előre a föld mélyében, amikor végre felcsillant előttük a siker reménye.

Hétszer tíz nap térdén, hason csúszva, láncot formálva magukból és kézzel kézzel adott, súlyos vödörökkel, miközben újra meg újra bizonygatni kellett, hogy a barlang igenis létezik, csak idő kérdése, hogy megtalálják. Az idő, mely a hazai építkezéseken is mindinkább pénzt jelent. Amikor sürgetően megkérdezték tőlük, hogy a beszakadásokon kívül — időközben hét másikról is tudomást szereztek — mi igazolja még az állításukat, az omladékokban talált hévizes kiválásokra, s a szakértők véleményén kívül egy, a laikusok számára furcsa jelenségre hivatkoztak. A huzatra, mely úgy vezeti a barlangaszt, akár kutyát az orra.

A tél miatt nagyobb volt a légkiesérelődés. A felszíni mínusz tíz és a mélyben lévő plusz tíz fok közötti hőmérsékletkülönbség miatt gyakran éreztünk huzatot, azt próbáltuk követni — magyarul a Leél-Össy Szabolcs, aki Adamkó Péterrel közösen irányítja a kutatást. — Bár hittünk a barlang létezésében, abban korántsem voltunk biztosak, hogy be is tudunk-e jutni. A hévizes barlangoknak, mint amilyen a józsefhegyi is, nincs felszíni kijáratuk. Felfedezésük többnyire a véletlen műve.

Ezt a véletlen próbálták tudatosan irányítani. A tudományos érdeklődés, a feltárás

dicsősége, a sportszervező hajtotta őket? Gyanítom, mindhárom. És még valami. Egyszerűen nem akarták feladni.

— Ügynevezett kaverna-barlangok után már többször és többen is kutattak, de komolyabban eddig még nem sikerült felfedezni — hallgatott.

— Önálló, nagy barlangot egyébként is a 30-as években találtak utoljára a budai hegyekben. Megpróbáltunk egy új rendszert kidolgozni a kutatásokra. A felszíni beszakadás pontokat térképre vittük, és ennek nyomán olyan rendszer rajzolódott ki, amelynek kiterjedése nagyobb az összes budai barlangénál. Időközben találtunk olyan vakkürtöket, amelyek annyira megközelítették a felszínt, hogy a közelből származó bemosásokot figyelhettünk meg bennük.

A sors különös szeszélye, hogy az azóta Kinizsi pályaudvarnak elnevezett nagytérmet, ahonnan a Hét tájékoztató a felfedezésről a közvéleményt, nem Leél-Össy Szabolcs pillantotta meg először. Április 1-én még a helyszínen volt, amikor egy erősen szelelő nyílásra lettek, ám a következő napon, amikor a részt kitágították és sikerült bejutni a felső, omladékos rendszerbe, ügyei másfelé szelődtek. Az első, lélegzetelállító pillanatokért még sincs benne irigység. A barlangkutatók közös munka, ahol az éppen távollevő éppúgy megilleti a dicsőség, mint azt, akit első behatolónak szemelt ki a véletlen, hisz egymás nélkül nem boldogulnának.

A további kutatásokra egyelőre két hónapot kaptak a munkaközösség tagjai, s ugyanannyi időre leállt az építkezés is. Azt ugyanis, hogy az eddigiekén kívül mit rejt még a föld mélye, csak sejténi lehet. A televíziós adás csak töredékesen adta vissza a Józsefhegyi barlang feltárt részének káprázatos szépségét. A föld alatti természet olyan gazdagságban ontja a pompás képződményeket, amilyenre világvíziókat sincs vagy alig van példa. A nemzetközi barlangkutató párizsi konferenciáján az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal azt a választ kapta, hogy a „Kinizsi pályaudvar” a világon a legnagyobb hévizes eredetű terem.

Fokozott védelem?

S hogy milyen a természetnek ez a föld alatti katedrális? (Ez a név talán jobban illenék hozzá.) Hetven méter hosszú, húsz méter széles és tizenöt méter magas hófőhére terem, amelyet mindenütt kristályképződmények tapétáznak s az aragont, a barit, a gipsz és a hegyi tej, vagy, ami ebben a mélységben ritkaság: a cseppkövek selymes fényét, sejtelmes csillogását teljesen épen és érintetlenül őrizte meg az idő.

— Többekben is felmerült és azt hiszem, jogos a kérdés, meg kívánják-e nyitni a Józsefhegyi barlangot a közönség előtt?

Adamkó Péter: — Ennek eldöntése nem ránk tartozik, de úgy vélem, hogy csak akkor tudjuk megőrizni eredeti szépségében ezt a páratlan értéket, ha nem csinálunk belőle turista látványosságot. Szerencsére a szakértők véleménye is támogatja e törekvésünket és segít nekünk maga a természet is. A barlang járatai nehezen hozzáférhetők, az eddig feltárt másfél kilométer hosszú rendszer komoly fizikai erőpróbának teszi ki az edzett kutatókat is. Remélem, sikerül elérnünk, hogy fokozottan védetté nyilvánítsák.

Az országos főhatóság vezetője, Gonda György államtitkár véleménye:

— A Józsefhegyi barlang felfedezése és feltárása nagy ügy — válaszol érdeklődéseimre. — Értéke eltér az összes budapesti barlangétól. Tudományos jelentősége és képződményeinek sajátosságai olyanok, hogy mindenképpen megérdemli a megkülönböztetett figyelmet. A természetvédelmi törvény értelmében a barlang abban a pillanatban védett volt, amikor megtalálták. Hogy ezen túlmenően szükség lesz-e a fokozott védelmére, azt a körülmények elbírálása dönti majd el, de személy szerint úgy vélem, hogy ennek nem lesz akadály. A felfedezés horderején túl, nagyon örülök annak, hogy felhívta a figyelmet arra, Budapest és Magyarországban vannak olyan nagytérű barlangok, amelyekkel akár turistáik, akár tudományos szempontból többet kellene törődnünk.

Játékos természet

Megerősíti ezt a véleményt dr. Tardy János is, aki az államtitkár megbízásából az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal részéről foglalkozik Budapest legújabb barlangjával.

— A feltárt részek és a megkezdett pontossággal bemért további egy kilométeres szakasz, valamint a további kutatások alapján elmondhatjuk, hogy a budai hegyeknek méreteiben is a legnagyobb barlangrendszer került elő — mondja. — Kialakításában a szerkezeti mozgások is szerepet játszottak. Fokozott védelmet nemcsak a kristályképződmények, az előforduló ásványok gazdag változatai indokolják, hanem az érintetlensége is, amit mindenképpen meg kellene őriznünk. Magyarországon a barlangokat egyébként három kategóriába soroljuk: szabadon, illetve korlátozottan látogatható és lezárt barlangok. Míg az első csoportra semmiféle megkötés nincs, a második már tartalmaz némi szigorítást, de nem zárja ki például a csoportos idegenforgalmat. A harmadik típus meglátogatását egyedi elbírálás alapján engedélyhez kötjük, és erre majdnem kizárólag a tudományos kutatók tarthatnak igényt. Véleményem szerint ez utóbbiak közé kellene sorolni a Józsefhegyi barlangot is, és nagyon természetesen tartanám, hogy a minél kevesebb látogató a felfedező csoport valamelyik tagjának külön kíséretével mehessen csak le.

Azért, hogy a további károsodástól, pusztulástól megóvják, lezárták a nagyközönség elől az altamirai barlangot, Bulgáriában pedig a kazarlaki barlang szintén megérdemli a megkülönböztetett bánásmódot. A látvány szépségétől azonban nem szabad végleg megfosztani az érdeklődőket. Készüljön tehát a barlang jelentőségéhez méltó gazdag kiadvány a hófőhére villogó Kinizsi nagytéréről, a vörös cseppköveiről Vénataik teremnek nevezett alakulatról, a Fagyaltos teremről, melyben úgy domborodnak a kristályok akár egy-egy fagyaltgömbök, a Pákhátsó teremről, ahol szeszélyes mintákat szőtt a játékos természet.

Sárvári Márta

Hetven perc az elvekről

Az önállóság útján

Berecz Frigyes, ötvenegy éves Villamosmérnök, az MSZMP Központi Bizottságának tagja. 1981 óta a BHG Híradástechnikai Vállalat vezérigazgatója.

(A vezérigazgatói szoba ablakai két utcára néznek. Az egyikben keresztül a forgalmas Fehérvári út autódarabait látjuk, s ha eldübörög az irroda előtt egy villamos, megrezzenne a keretben az üvegablak. A másik oldalon az egyik gyárpépületre lehet látni. A szobában csend, oldalt beépített, vitrinszerű szekrény, véletlenül sem tucat-modernség, s hangulatban vele harmónizáló ülőgarnitúra. A vezérigazgató íróasztala kicsi, tekintélyt úgy látszik nem ezzel kell hangsúlyozni.)

Ha a tartókötel
elszakad...

— En úgy értelmezem a Központi Bizottság mostani határozatát, hogy nem fogalmaz meg gyökeresen új elveket a népgazdaság, ezen belül az ipar számára. Annak a pályának a folytatását rajzolja fel, amelyet az 1966-os KB-határozatot követően kezdtünk el járni. Az 1968-ban bevezetett, akkor új gazdasági mechanizmusnak nevezett reform óta tizenöt év telt el. Ez az idő nagyon sok változást hozott, átalakította a vállalatok működés-feltételeit, hatott a közgazdálkodásra is, de természetesen sok mindent nem oldott meg. Ez idő alatt megmutatkoztak a hiányosságok is, és érződtek ezek fékező hatásai. Most azt kellett megfogalmazni: hogyan tovább. Azzal azonban tisztában kell lennünk, hogy a mechanizmus továbbfejlesztése — a tervezés további korszerűsítése, az intézményrendszer megváltoztatása, a szabályozók módosítása — ön-magában még nem old meg semmit. Leefeliebb a „játékteret” módosítja.

A játéktér azért nagyon fontos. Miként tud ma egy nagyvállalat mozogni ebben a térben? — A folyamat 1968-ban azzal kezdődött, hogy nagyobb önállóságot kaptak a vállalatok, kisebb lett függőségük az állami szervezettől. Kíváncsúsá vált a piaccal való szorosabb kapcsolat kialakítása is. Mindennek szisztematikus munkává kell válni, s ezt jelzi az is, hogy a közeljövőben már minden tartókötel elszakad — vagy el lesz vágva —, ami a vállalatokat eddig megmentette, fönttartotta.

— Most tehát az „igérjűk”, hogy két-három év leforgása alatt a vállalatok többsége közvetlenül találkozik majd a piaci hatásokkal. A gazdasági szervezetek csak a belső erejükre támaszkodva, saját képességeik és lehetőségeik kibontakoztatásával alkalmazkodhatnak a mindenkori helyzethez. Vajon létezik-e minden vállalatnál ilyen erő?

— A lehetőség mindenütt adva van. De nem minden cég van olyan helyzetben, hogy ezt azonnal, gyorsan és rugalmasan kihasználja. Nálunk, a BHG-ban a magyar ipar általános helyzetéhez mérten nagyobb arányban kínálkozik mód arra, hogy gyorsan tudjunk alkalmazkodni. Különleges adottságaink ugyan nincsenek, ellenben van egy igen jó hagyományunk. Ez a gyár, még amikor Standard-nak hívták, vagy később, amikor Beloiannisz volt a neve, mindig export-orientált volt.

— Am az ilyen erősen export-orientált cégek kezét is megkötötte a szabályozók. Olvastam az Önök áldatlan helyzetéről: kábeligényeiknek 49 százalékát a közelmúltban még nem kapták meg a gyártótól. Merthogy a kábelgyárnak is vannak export-kötelezettségei... Hogyan vélekedik erről?

— Ezt én átmeneti jelenségnek tartom. Tizenöt éven keresztül nem volt gondunk a kábelrel. Tavaly aztán igen. Nagyon súlyos problémáink voltak vele. Az idén, azaz tőkés import bevonásával, ezek a gondok lényegében megoldódtak. És hiszem benne, hogy a közeljövőben végképp meg-

szüntethetők ezek a nehézségek.

— Mi ennek a bizakodásnak az alapja?

— A szabályozók nemcsak arra kényszerítik a kábelgyártót, hogy tőkés exportra vigye, amit eddig belföldön helyeztél el. Arra is, hogy fejlessze termelését, nagyobb nyereséggel, hatékonyabban működjön és eleget tudjon tenni belföldi kötelezettségeinek is. Ez egyébként nemcsak a kábelgyárra vonatkozik...

Mivel lehet nyerni?

— Exportkötelezettség, külföldi helytállás. Az Önök cége tudja-e állni a külföldi piacokon a versenyt?

— Nagyon friss és klasszikus példával tudok válaszolni. Az elmúlt héten jártam Algériában, ahol az egyik saját fejlesztésű, elektronikus alközpontunkkal megnyertünk egy versenytárgyalást. A telefonközpontot átlagos áron adtuk el, nem olcsóbban, nem drágábban, mint a világpiacon.

— Akkor mivel nyertek?

— Feltehetően azzal, hogy ez a központ az átlagon felül, a világszínvonalat közvetlen követő minőségű. Ma a BHG termékeinek mintegy 20, jövőre mintegy 30 százaléka lesz a világpiacon műszakilag elfogadott, elismert, árszempontból versenyképes gyártmány. A többi termékünk műszaki szempontból közepes, amely azonban ma még eladható.

— Mindehhez azonban az kell, hogy fejlesztéseik folyamatosan meghozzák a maguk eredményeit. Ön egyszer azt nyilatkozta, hogy a BHG a háromszögletű fejlesztési politika útját járja. Mi ennek a lényege?

— Az egyik csatorna: a sajátságos fejlesztés. Csaknem száz fős elkülönült fejlesztési intézetünk van. Az ő munkájukra azért is odafigyelünk, mert csak a saját magunk által fejlesztett termékkel van teljes piaci szabadságunk... A másik, párhuzamos fejlesztési út a licenck. vásárlások útja. Ezt ott alkalmazzuk, ahol a mi fejlesztő-kapacitásunk már nem elegendő. Éppen most vagyunk a kapujában egy újabb, nagy jelentőségű vásárlásnak... A harmadik csatornája a fejlesztésnek a szocialista országokkal együttműködésben folytatott műszaki tervező munka. De ha úgy tetszik, mondhatom azt, hogy ez az első, tekintve, hogy igen nagy jelentőséget tulajdonítunk az e téren kialakított többoldalú együttműködésnek.

— Még élénken él az emlékezetünkben a BHG licenckvásárlása, amikor a crossbar-rendszert vették meg. Ennek körülbelül tizenöt éve. Hazánkban ez akkor új volt, a világban azonban már régen nem...

— Valóban, akkor egy olyan rendszert vettünk meg, amit a svéd Ericsson 1950—51-ben fejlesztett ki. Tehát tizenhét év késéssel jutottunk a megfelelő ismeretek birtokába. Most azonban olyan tudáshoz szeretnénk hozzájutni, amely még fejlesztés alatt van a tőkés iparvállalatoknál is. Magvarán: közvetlen az élvonalhoz zárkozunk fel!

Szervezet
és a mérnöki munka

— Am hiába a kitűnő fejlesztés, az eredmények csak váratnak magukra, ha lassítja a munkájukat a nagyvállalati „betegség”, a túlszervezettség...

— Felismertük, és teszünk ellene. A BHG mai szervezete hét irányítási szintet tartalmaz. Ez nagyon sok. Tölem fölfele a miniszterelnökig, már csak négy vagy öt szintet tudok összeszámolni. Ezért is született a határozat, hogy egyszerűsíteni kell ezt az irányítási rendszerünket: a jövőben ebből a hétből három megszűnik.

— Milyen szintek szűnnek meg?

— A szakigazgató-helyettesi, a főosztályvezető-helyet-

teszi, az osztályvezető-helyettesi szintek. Ezek mint szervezeti elágazási pontok váltak fölöslegessé. December végéig tart a munka, két szervezeti elv optimizálására kerülnek megvalósítani. Gyakran olvasunk a szakirodalomban az úgynevezett „horizontális” szervezeti megoldásról, ebben elkülönült területek, egymás mellett, nagy önállósággal tevékenykednek. Ez azonban egy akkora vállalatnál, mint a BHG, száznál is több ilyen egység létrehozását kívánja. Ezért az úgynevezett „matrix” szervezeti módszert fogjuk alkalmazni, melyben a már említett, egyszerűsített vezetési hierarchia mellett létrehozunk három-négy termékigazgatóságot. A termékigazgató dolga az lesz, hogy a marketing munkától kezdve a fejlesztésen, a gyártáson keresztül az értékesítésig, egy-egy főbb ág teljes folyamatával, úgynevezett innovációs láncával foglalkozzék.

— Mit várnak ezekről a megoldásoktól?

— Többek között azt, hogy a vállalat vezetése által kiadott utasítások ne akadjanak el, időben megérkezzenek a kívánt helyre, és „menetközben” ne szenvedjenek semmiféle torzulást.

— Ez nyilván az érdekelt-ségi, ösztönzési rendszer megújítását is igényli. A BHG-ban mint az elektrotechnikával, híradástechnikával foglalkozó vállalatoknál általában sok a magasán kvalifikált dolgozó, értelmiségi vagy munkás. Kialakult-e Önöknél az ennek megfelelő sajátos bérezési rendszer?

— A bérezésnél ma már semmilyen politikai érv sem védí azt az állapotot, hogy a fizikai dolgozók jövedelmének évről évre jobban kell emelkednie, mint a műszakiaknak. Ennek megfelelően a közelmúltban kétszer is differenciált béremelést hajtottunk végre, olyat, amely főként a műszaki dolgozók jövedelmét javította. S meg kell mondanom, jelentős előrelépést tapasztaltam az emberek tudatában is. Két-három éve még nem lehetett volna elképzelni, hogy egy bizalmi testület egy ilyen döntést megszavazzon. Ma, egy 75 százalékosan fizikai dolgozókat képviselő testület ellenszavazat nélkül egyetértett ezzel. Elfogadta, hogy itt a BHG-ban mindenki érdeke az értelmiségiek jól érezték magukat, mind nagyobb teljesítményt mutassanak fel.

— Végezetül: Ön szerint 1985-ben, vagy tíz év múlva, kit tekinthetünk majd menedzser-típusú vezetőnek?

— Aki nem akar változtatástalan kategóriákban gondolkodni...

(Hetven perc beszélgetünk. Elköszönök. A vezérigazgató az ajtóhoz kísér, kezét szorítunk és ő már nyújtja is a jobbát a következő vendégnek. Elvek után, a gyakorlat: egy üzletember Svédországból.)

Kapunári Gábor

MAGYAR MÉDIA
KABARÉSZÍNHÁZA
az URÁNIA MOZIBAN
1984. JÚNIUS 11-12-13. 20 órákor
JÚNIUS 19-20. 21 óráig

CSAK NEM LEÉGNİ!

Szereplők: Csala Zsuzsa, Lorán Lenke, Kibédi Ervin, Szuhay Balázs, Sahján Éva, Szerkesztő: Kaposy Miklós, Hacsér Józsa, Oszwald Marika, Fahi Tóth László, Verebely Iván, Mezei Annamária, Rendező: Deák István

Kísér: Reményi József és kíségyűtése
Premier előtti vetítésben láthatják:
KICSI KOCSI ÚJRA SZÁGULD
JEGYELVÁLTATOK: MAGYAR MÉDIA
JEGYVÉNYTÁRABAN (VII. LENIN KRT. 9-11)
és az URÁNIA MOZIBAN (TEL. 131-888)

SAJT,
VAJ
KÖNNYŰ
VACSORA!

TEJFAR